

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА је установљен као независан државни орган, који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, органа надлежног за правну заштиту имовинских права и интереса Републике Србије, као и других органа и организација, предузећа и установа којима су поверена јавна овлашћења.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА ЈЕ ОВЛАШЋЕН ДА:

- контролише законитост и правилност рада органа управе, да утврђује повреде учињене актима, радњама или нечињењем органа управе, ако се ради о повреди републичких прописа.
- поднесе иницијативу за измену или допуну закона и других прописа и општих аката, Влади односно Скупштини, ако сматра да до повреде права грађана долази због недостатака у прописима.
- у поступку припреме прописа на предлоге закона и других прописа даје мишљење Влади и Скупштини, ако се њима уређују питања која су од значаја за заштиту права грађана (члан 18. став 4. Закона о заштитнику грађана).
- покрене поступак за оцену уставности и законитости закона, других прописа и општих аката пред Уставним судом (члан 19).
- предлаже законе из своје надлежности (члан 18. став 1).

2007.-2018. / 499 притужби 1%

У досадашњем раду ове институције, односно почев од 2007. године, до сада је примљено укупно 499 притужби којима се указује на повреду права на здраву животну средину, док притужбе из области заштите животне средине и даље представљају око 1% свих примљених притужби на годишњем нивоу. С обзиром на стање животне средине у Републици Србији, овај податак указује да се у пракси овом праву и даље не придаје подједнак значај и потврђује да је унапређење свести грађана о значају животне средине и њеној заштити један дуготрајан процес.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

ОБРАТИТЕ НАМ СЕ

Делиградска 16, 11000 Београд
Телефон: 011 20 68 100; Факс: 011 20 68 182
e-mail: zastitnik@zastitnik.rs, zivotnasredina@zastitnik.rs
<http://ombudsman.rs>; <http://zastitnik.rs>

Пријем странака: сваког радног дана од 9:00 до 16:00 часова

Дежурни мобилни телефон: 064 876 85 05
(радним данима 17:00–22:00 часа, нерадним данима 09:00–20:00 часова)

Брошура је настала крајем 2018. године у оквиру пројекта "Подржимо грађане и грађанке у заштити њихових права у области заштите животне средине у Републици Србији" који је реализовало удружење "Архус центар" из Крагујевца уз подршку Мисије ОБЕС-а у Србији.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

ПОДРЖИМО
ГРАЂАНЕ
И ГРАЂАНКЕ
У ЗАШТИТИ
ЊИХОВИХ
ПРАВА У
ОБЛАСТИ
ЗАШТИТЕ
ЖИВОТНЕ
СРЕДИНЕ
У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

AARHUS
ARHUS CENTAR

oebs

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

РУДНИК И ТОПИОНИЦА ОЛОВА У ЗАЈАЧИ (ЛОЗНИЦА)

Када је реч о **праву грађана на потпуно и објективно обавештавање о стању животне средине**, у препорукама које су се тичале анализе медијума животне средине (топионица у Зајачи и рудник Столице), Заштитник грађана је надлежним органима указивао на потребу да исти редовно обавештавају грађане о резултатима анализе загађености воде, ваздуха и земљишта, односно о резултатима мониторинга загађености животне средине. Наиме, поступајући по притужби којом се указује на загађеност животне средине и емисије штетних материја насталих радом топионице у Зајачи, Заштитних грађана је препоручио министарству надлежном за послове заштите животне средине, да у сарадњи са другим надлежним органима свакодневно, док постоји потреба, спроводи узорковање и анализу загађености ваздуха, да редовно врши узорковање површинских и подземних вода, пијаће воде и земљишта и спроводи анализу загађености, да резултате тих анализа у интервалима од највише седам дана, објављује на интернет страници Агенције за заштиту животне средине као и да, најмање једном месечно, извештава становнике места Зајача о резултатима спроведених анализа.[Препорука ЗГ број 14—541—15408/12 од 30. маја 2013. године.] Такође, Министарству надлежном за послове заштите животне средине и Министарству здравља је препоручено, да у сарадњи са другим надлежним институцијама, успоставе механизам редовног праћења здравља становништва, а нарочито деце, и предузму активности на планирању и изградњи објеката и инсталација које обезбеђују трајна и безбедна решења за уклањање загађујућих и опасних материја. (На основу добијених изјашњења органа произилази да је по упућеним препорукама

поступљено само делимично, у смислу да није вршено узорковање и мониторинг квалитета земљишта, као и да заинтересована јавност није у потпуности обавештена о резултатима мониторинга свих медијума. У међувремену, Агенција за заштиту животне средине је обуставила мониторинг ваздуха са датумом 31. децембра 2015. године уз образложење да је анализа резултата мерења за период од 2012.—2014. године показала да се средњегодишње концентрације олова смањују сваке године и да су оне испод годишње граничне вредности, те да више не постоје разлози за ванредни мониторинг квалитета ваздуха у Зајачи.)

ЈАЛОВИНА СА ФЛОТАЦИЈСКИХ ДЕПОНИЈА РУДНИКА АНТИМОНА „СТОЛИЦЕ“ (КРУПАЊ)

Поступајући по притужби мештана села у Крупњу којом се указало да је услед пуцања две бране на јаловишту напуштеног рудника „Столице“ у селу Костајнику, а као последица обилних падавина из маја 2014. године, дошло до изливања муља са великим садржајем тешких метала (гвожђа, олова, цинка, никла, арсена....) у реку Корениту, Заштитник грађана је препоручио тадашњем Министру без портфеља, министарству из области заштите животне средине и Министарству здравља **да предузму мере ради санације јаловишта, чишћења контаминираног земљишта и санацији водотокова, као и спровођење мониторинга здравственог стања становништва, квалитета вода, земљишта, хране, као и редовно и благовремено обавештавање заинтересоване јавности о резултатима спроведених испитивања, уз едукацију.** [Мишљење са препорукама ЗГ број 627—1937—23788/14 од 19. јуна 2015. године.] Влада је 2016. године донела Уредбу о утврђивању државног програма санације загађења Костајничке реке, Корените и Јадра услед изливања јаловине са флотацијских депонија рудника антимона „Столице“, [„Службени гласник РС“, број 39/16.] и започела је санација. (Међутим, Заштитник грађана није обавештен о предузимању других мера из препоруке Заштитника грађана, а које се тичу редовног мониторинга и обавештавања јавности о резултатима истих, нису предузете.)

ВИСОКОНАПОНСКИ ДАЛЕКОВОД У НАСЕЉУ РАДМИЛОВАЦ (ГРОЦКА-БЕОГРАД)

Када је у питању **право на правну заштиту учешћа јавности у вези са животном средином**, у поступку по притужби мештана насеља Радмиловац која се односила на планирану изградњу високонапонских далековода у овом месту, Заштитник грађана је утврдио да су надлежни органи јавне власти приступили изради и реализацији пројекта изградње далековода 2009. године на основу планског документа из 1987. године, када на том подручју није било објеката, а да су у међувремену у непосредној близини саграђени стамбени објекти, обданиште и основна школа. Имајући у виду нову ситуацију на терену, иако је поступак процене утицаја на животну средину спроведен, при чему није било мишљења заинтересованих органа и организација, као ни заинтересоване јавности, Заштитник грађана је надлежним органима у овом поступку **препоручио да у транспарентном поступку, уз пуно информисање јавности, а посебно заинтересованих грађана, изврше поновну процену утицаја овог пројекта на животну средину.**⁴ [Препорука Заштитника грађана 6—9—1387/14 од 12. новембра 2014. године, <http://www.ombudsman.rs/index.php/2012-02-07-14-03-33/3553-2014-11-14-13-22-09>.] (Министарство заштите животне средине је изјавило да није нашло основ за понављање поступка, с обзиром да је претходно решење коначно и извршно.)

ПОЖАР НА ДЕПОНИЈИ ВИНЧА (ГРОЦКА-БЕОГРАД)

Када је реч о **прикупљању и достављању информација у области заштите животне средине**, Заштитник грађана је поводом пожара на депонији Винча у Београду који је букнуо 18. маја 2017. године и дима који се ширио у приградским насељима и месец дана након избијања пожара, а због препоруке Градског завода за јавно здравље Београд да осетљиве групе грађана у случају појаве

дима, смање боравак на отвореном, по сопственој иницијативи покренуо поступак контроле правилности и законитости поступања надлежних органа, односно Агенције за заштиту животне средине, Министарства заштите животне средине и Градског завода за јавно здравље Београд. **У току поступка се поставило питање имплементације Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама [Закон о потврђивању Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама⁵ („Сл. гласник РС—Међународни уговори“, број 42/2009).], као и примене Архуске конвенције и њеног Протокола⁶ [Протокол о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја уз Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине], имајући у виду да је стручна јавност указала да се једињења диоксида и фурана која се ослобађају приликом сагоревања отпада не испитују, као и да у Републици Србији национални регистри и инвентари не садрже податке о истима.**

Из досадашњих изјашњења може се закључити да у Републици Србији још увек нису у пуној мери успостављени национални регистри испуштања и преноса загађујућих материја, иако сходно Протоколу уз Архуску конвенцију и Протоколу о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године, постоји обавеза њиховог успостављања, те да за ово недостају кадровски и финансијски капацитети Агенције за заштиту животне средине, као органа надлежног за мониторинг, а чиме се доводи у питање остваривање права грађана на потпуно и објективно обавештавање о стању животне средине. Заштитник грађана је у овом предмету Министарству заштите животне средине и Агенцији за заштиту животне средине 27. јуна 2018. године упутио мишљење указујући на напред наведено, односно на потребу предузимања свих неопходних мера у циљу успостављања и одржавања регистара **Националног регистра извора загађивања⁷ [Закон о потврђивању Протокола о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја уз Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доно-**

шењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (“Сл. гласник РС — Међународни уговори”, бр. 8/2011); Правилник о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологија за врсте, начине и рокове достављања података („Сл. гласник РС“, бр. 91/2010, 10/2013 и 98/2016).] и Националног инвентара ненамерно испуштених дуготрајних органских загађујућих супстанци [Закон о потврђивању Протокола о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године („Сл. гласник РС — Међународни уговори“, број 1/2012).; Уредба о методологији прикупљања података за Национални инвентар ненамерно испуштених дуготрајних органских загађујућих супстанци⁸ („Сл. гласник РС“, број 76/2010)], у пуној, односно адекватној мери, на начин да исти садрже податке о свим загађујућим материјама о којима се извештава, као и прорачун вредности емисија свих **ненамерно испуштених дуготрајних органских загађујућих супстанци.**

1 / Препорука ЗГ број 14-541-15408/12 од 30. маја 2013. године.
2 / Мишљење са препорукама ЗГ број 627-1937-23788/14 од 19. јуна 2015. године.
3 / „Службени гласник РС“, број 39/16.
4 / Препорука Заштитника грађана 6-9-1387/14 од 12. новембра 2014. године, <http://www.ombudsman.rs/index.php/2012-02-07-14-03-33/3553-2014-11-14-13-22-09>.
5 / Закон о потврђивању Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, број 42/2009).
6 / Протокол о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја уз Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине
7 / Закон о потврђивању Протокола о регистрима испуштања и преноса загађујућих материја уз Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (“Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 8/2011); Правилник о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологија за врсте, начине и рокове достављања података („Сл. гласник РС“, бр. 91/2010, 10/2013 и 98/2016).
8 / Закон о потврђивању Протокола о дуготрајним органским загађујућим супстанцама уз Конвенцију о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима из 1979. године („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, број 1/2012).; Уредба о методологији прикупљања података за Национални инвентар ненамерно испуштених дуготрајних органских загађујућих супстанци („Сл. гласник РС“, број 76/2010)